

نکات مهم درس های ۱ تا ۲۲ مطالعات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی

مطالعات اجتماعی (درس اول) همسایه ی ما
✓ محله قسمتی از یک شهر یا روستاست که در آن گروهی از مردم در همسایگی یکدیگر زندگی می کنند . ✓ پیامبر گرامی ما فرمودند : اگر می خواهید خدا و پیامبر ، شما را دوست داشته باشند ، امانت دار و راستگو باشید و با همسایگان خود به نیکی رفتار کنید . ✓ برخی مقررات زندگی در محله : ۱- در زمان استراحت همسایه ها در کوچه توپ بازی یا در خانه سر و صدا نکنیم ۲- در خانه صدای رادیو و تلویزیون را بلند نکنیم ۳- در محل زندگی خود یا کوچه و خیابان ، ترقه بازی نکنیم . ۴- موقع خداحافظی با مهمان ها با صدای بلند صحبت نکنیم . ۵- زباله ها را در جای مخصوص بگذاریم تا محل زندگی همسایه ها کثیف و آلوده نشود .
مطالعات اجتماعی (درس دوم) اینجا محله ی ماست
✓ یکی از محل های جمع شدن مردم در محله ، مسجد است . ✓ مردم در مسجد علاوه بر عبادت خدا با یکدیگر آشنا می شوند ، از حال هم خبر می گیرند و برای حل مشکلات محله ی خود با یکدیگر مشورت می کنند . مسجد همچنین محل برگزاری مراسمی چون دعا ، عزاداری و جشن های مربوط به عیدهای مذهبی است . ✓ همه ی ما باید برای تمیز نگه داشتن بوستان و مراقبت از آن تلاش کنیم . برای مثال : چمن ها را لگد نکنیم ، گل ها را نچینیم ، به وسایل بازی آسیب نرسانیم و زباله ها را در سطل های مخصوص بریزیم . ✓ با گذشت زمان در محله تغییراتی بوجود می آید . برای مثال مردم یک محله برای زندگی به جای دیگری می روند و افراد دیگری به آن محله نقل مکان می کنند و شکل و نوع ساختمان ها و فعالیت ها نیز تغییر می کند . بعضی وقت ها هم امکانات عمومی جدیدی مانند ایستگاه اتوبوس یا باجه ی تلفن عمومی ، فضای سبز یا کتابخانه در محله ایجاد می شود .
مطالعات اجتماعی (درس سوم) خرید و فروش در محله
✓ در هر محله مکان هایی برای تولید بعضی کالاها یا دادن بعضی خدمات به مردم وجود دارد که هدف آنها رفع نیازهای ساکنان محله است . مانند نانواپی ، سوپرمارکت ، بانک ، خشکشویی ، روزنامه فروشی ، خیاطی و غیره ... ✓ برخی امکانات در محله برای استفاده ی همه مردم ایجاد شده است مانند تلفن های عمومی ، ایستگاه اتوبوس ، عابر بانک و غیره ... ✓ هزینه : یعنی پولی که برای خرید کالاهای مورد نیاز خرج می کنیم . ✓ درآمد : یعنی پولی که برای انجام دادن کاری به دست می آوریم . ✓ پس انداز : یعنی مقداری از پولی را که به دست آورده ایم ، برای زمانی که به آن نیاز پیدا می کنیم ، نگه داریم و خرج نکنیم . ✓ به جدولی که در آن درآمد ، هزینه و پس انداز ، نشان داده شود ، جدول بودجه می گوئیم .
مطالعات اجتماعی (درس چهارم) نقشه ی محله ی ما
✓ برای تهیه نقشه از عکس هوایی استفاده می کنند . عکس هوایی را با هواپیما از بالای زمین می گیرند . ✓ نقشه ها در پیدا کردن مکان ها به ما کمک می کنند . ✓ راهنمای نقشه ، معنای رنگ ها و علامت های روی نقشه را مشخص می کند و کوه ، جنگل ، دریا ، پل ، خانه ها ، خیابان ، فرودگاه و چیزهای دیگر را روی نقشه نشان می دهد .

- ✓ کار بیشتر **روستاییان** کشاورزی و باغداری است . بعضی از آن ها علاوه بر کشاورزی به دامپروری و تولید صنایع دستی مانند قالی و جاجیم مشغول اند .
- ✓ روستا از شهر ، کوچک تر و کم جمعیت تر است . به همین دلیل بیشتر مردم روستا یکدیگر را می شناسند و با هم خویشاوندند .
- ✓ اداره ی هر روستا به عهده ی **شورای اسلامی** آن روستاست .
- ✓ بیشتر شهر نشینان در کارخانه ها ، مغازه ها و اداره ها کار میکنند .
- ✓ معمولا اداره ها ، فروشگاه ها و بیمارستان ها و دانشگاه ها در مرکز شهر و کارخانه ها و کارگاه ها در اطراف شهر قرار می گیرند .
- ✓ اداره ی شهر را **شهرداری** به عهده دارد . یکی از وظایف شهرداری ، زیبا نگه داشتن شهر و حفظ پاکیزگی آن است .
- ✓ عده ی کمی از مردم زندگی عشایری دارند .
- ✓ **شغل اصلی عشایر** ، دامپروری است و برای چراندن دام ها از جایی به جای دیگر کوچ می کنند .
- ✓ برخی از **تولیدات عشایر** ، گوشت ، لبنیات ، گلیم و جاجیم است .
- ✓ شهر های بزرگ ، شهرهایی هستند که بیش از **یک میلیون نفر** جمعیت دارند .
- ✓ **پر جمعیت ترین شهر های ایران** به ترتیب عبارتند از : تهران - مشهد - اصفهان - کرج - شیراز - تبریز - اهواز - قم
- ✓ کشور ما را برای اداره ی بهتر به قسمت های بزرگی تقسیم کرده اند . به هر یک از این قسمت ها ، استان می گویند .
- ✓ معمولا بزرگترین و پرجمعیت ترین شهر هر استان ، مرکز آن استان است .

- ✓ **جهت های اصلی** عبارتند از : شمال - جنوب - مشرق - مغرب
- ✓ **جهت های فرعی** عبارتند از : شمال شرقی - شمال غربی - جنوب شرقی - جنوب غربی
- ✓ منظور از شمال و جنوب چیست ؟ اگر در یک صبح آفتابی ، در حیاط خانه یا مدرسه ، طوری بایستیم که دست راست ما به طرف خورشید باشد و دست چپ ما به طرف مغرب ، روبروی ما شمال و پشت سرمان جنوب است .
- ✓ زمینی که ما روی آن زندگی می کنیم و شهرها و کشورها روی آن قرار دارند ، کره ی بسیار بزرگی است ، که به آن کره ی زمین گفته می شود .
- ✓ بالاترین نقطه روی کره ی زمین ، **قطب شمال** نام دارد .
- ✓ به پایین ترین نقطه ی زمین که روبروی قطب شمال قرار دارد ، **قطب جنوب** می گویند .
- ✓ **قطب نما** وسیله ای است که جهت قطب شمال و جنوب زمین را نشان می دهد .
- ✓ قطب نما یک عقربه ی مغناطیسی (آهن ربایی) دارد که نوک رنگی آن همیشه در جهت شمال قرار می گیرد .

- ✓ یکی از راه های شناخت محیط زندگی خود و دیگران استفاده از **دانش جغرافیا** است .
- ✓ **دانش جغرافیا** به ما کمک می کند که محیط زندگی خود و محیط های دیگر را بشناسیم و از چگونگی زندگی مردم در مکان های مختلف آگاه شویم .
- ✓ **جغرافی دان** کسی است که مکان های مختلف و زندگی مردم در این مکان ها را مطالعه می کند .
- ✓ بعضی از وسایلی که جغرافی دان ها در کارهایشان از آن ها استفاده می کنند عبارتند از : نقشه ، کره ی جغرافیایی ، رایانه ، کتاب ، عکس ، لوح فشرده و فیلم

- ✓ به نظر برخی دانشمندان ، اولین روستاها و شهرها هزاران سال پیش به وجود آمده اند .
- ✓ دانشمندان از روی برخی وسایل و اشیایی که از هزاران سال پیش به جا مانده است ، حدس می زنند که انسان ها در آن دوره برای رفع نیازهای خود ابزارها و وسایل کمی داشته اند .
- ✓ در گذشته های بسیار دور انسان غذای خود را از میوه ی درختان ، ریشه و برگ گیاهان و تخم پرندگان به دست می آورد .
- ✓ انسان در زمان های گذشته برای اینکه از حمله ی حیوانات در امان بماند به غارها پناه می برد . در غار انسان از سرما و گرما هم در امان بود .
- ✓ نقاشی های روی دیوار غارهای قدیمی ، نشان دهنده ی **اهمیت شکار** در زندگی مردم غارنشین است .
- ✓ اولین ابزارهای انسان ، بیشتر سنگی بودند . او در ابتدا از سنگ ، شاخه ی درختان و استخوان حیوانات برای کندن زمین ، پیدا کردن ریشه ی گیاهان و سوراخ کردن پوست جانوران برای تهیه لباس استفاده می کرد .
- ✓ بعد ها انسان ها فهمیدند که با به هم زدن بعضی سنگ ها می توانند **آتش** درست کنند .
- ✓ **کشف آتش** زندگی انسان را تغییر داد زیرا باعث پیشرفت زندگی انسان ها شد . آن ها با پختن غذا به وسیله ی آتش توانستند غذای بیشتر و سالم تری برای خود تهیه کنند و از آتش برای گرم کردن خود و روشنایی و پختن گوشت استفاده می کردند و همچنین به وسیله خود آتش ، توانستند حیوانات وحشی را نابود و یا از خود دور کنند .
- ✓ اگر در زندگی امروز ما آتش وجود نداشت ، همان مشکلاتی که در گذشته با نبودن آتش برای انسان ها بود ، نیز وجود داشت و ما برای پخت و پز ، تولید نور و گرما و همچنین در صنایع و ساخت خیلی از وسایل دچار مشکل می شدیم .
- ✓ در دوره ی شکار ، مردان به شکار می رفتند و زنان در پناهگاه ها می ماندند . وظیفه ی آن ها نگه داری از بچه ها و جمع آوری گیاهان خوراکی بود .
- ✓ انسان ها می دیدند که وقتی دانه ای در جایی به زمین می افتد و پس از مدتی در آنجا گیاهی سبز می شود . بنابراین ، به کاشتن دانه هایی چون گندم و جو پرداختند و به تدریج ، **کشاورزی** را آموختند .
- ✓ **رواج کشاورزی** باعث شد تا مردم در کنار رودها و چشمه ها برای خود خانه های دائمی بسازند و در یکجا ساکن شوند .
- ✓ انسان ها برای مراقبت از زمین های کشاورزی به تدریج در کنار آن ها ساکن شدند و چون مراقبت از مزرعه ها و انجام دادن کارهای کشاورزی به تنهایی ممکن نبود ، آن ها خانه هایشان را در کنار یکدیگر ساختند و به این شکل اولین روستا ها به وجود آمدند .
- ✓ چون مردم برای کشاورزی نیاز به آب داشتند ، در کنار رودها و چشمه ها برای خود خانه های دائمی ساختند و به این شکل اولین روستاهای پر جمعیت در کنار رودها پدید آمدند .
- ✓ برخی از **فایده های اهلی کردن حیوانات** عبارتند از : ۱- از آنها به عنوان وسیله ی کار در زمین استفاده می کردند . ۲- با پرورش آنها تعداد بیشتری از آن حیوانات داشتند . ۳- از گوشت ، شیر ، پوست ، پشم و ... آن ها استفاده می کردند . ۴- از آنها برای جابه جایی و بار بردن استفاده می کردند .

✓ با رواج کشاورزی ، مواد غذایی به اندازه ی کافی تولید می شد ، در نتیجه همه افراد مجبور به کار کشاورزی نبودند . به همین دلیل عده ای از مردم به کارهای دیگر مثل ساختن ابزارهای کشاورزی و قایق و نیز داد و ستد مشغول شدند . در نتیجه **تقسیم کار** به وجود آمد .

✓ در آن زمان داد و ستد به صورت **مبادله ی کالا به کالا** بود .
✓ داد و ستد به صورت مبادله ی کالا به کالا مشکلاتی هم داشت . مثلاً گاهی کالاهایی که با هم مبادله می شد ، ارزش یکسان و مساوی نداشتند . برای حل این مشکل کم کم ، سکه های طلا و نقره و و بعدها پول اختراع شد .

✓ اولین شهر ها در کنار **رودهای پر آب** به وجود آمدند .
✓ **تمدن ها** سرزمین هایی با شهر های بزرگ بودند که ویژگی های زیر را داشتند :
۱- حکومت و فرمانروا ۲- آثار هنری ۳- خط ۴- داد و ستد ۵- قانون و مقررات ۶- عقاید مذهبی ۷- تقسیم کار و مهارت در

کارها

✓ اداره امور شهرها در تمدن های قدیم به عهده **فرمانروایان** بود .
✓ فرمانروایان برای برقراری نظم در سرزمین خود و اداره ی شهر ها و روستاها **قانون هایی** وضع کردند .
✓ رونق داد و ستد و نیاز انسان به نوشتن قراردادهای و نگه داشتن بعضی اطلاعات ، زمینه را برای **اختراع خط** فراهم کرد .
✓ اختراع خط در پیدایش تمدن ها و دوام آن ها نقش بسیار مهمی داشته است .
✓ سرزمین **بین النهرین** ، سرزمینی است که بین دو رود **دجله و فرات** قرار داشت .
✓ برخی تمدن ها عبارتند از : **ایلام - سومر - بابل - آشور**
✓ تمدن های ایلام و سومر در کنار **رود کارون** ، تمدن بابل در کنار روز فرات و تمدن آشور در کنار رود دجله پدید آمدند .
✓ **تمدن جیرفت و تمدن شهر سوخته** ، دو تمدنی هستند که در گذشته های دور در ایران پدید آمدند و از بین رفتند .
✓ تمدن ایلام در حدود چهار تا پنج هزار سال پیش در ناحیه ای که امروز **خوزستان** نام دارد پدید آمد .
✓ پایتخت تمدن ایلامی ها ، شهر **شوش** بود .
✓ موم ایلام به کشاورزی ، دام داری ، فلز کاری ، سفالگری ، نجاری ، مجسمه سازی ، تجارت و ... مشغول بودند .
✓ یکی از پرستش گاه های مشهور و عظیم در سرزمین ایلام ، **چغازنبیل** است که در نزدیکی شهر شوش بوده است .
✓ از لوح های گلی به جا مانده از آن روزگار می توان پی برد که ایلامی ها از **خط میخی** استفاده می کرده اند .
✓ پیش از اختراع خط میخی ، ایلامی ها از خط تصویری استفاده می کردند . در خط تصویری برای نوشتن هر چیز شکل آن را می کشیدند .
✓ ایلامی ها همواره در حال جنگ با همسایگان خود بودند . به خصوص با آشوری ها که به سرزمین آن ها حمله می کردند .
✓ رودی که تمدن ایلام در شرق آن قرار داشت ، رود کارون نام دارد .

✓ دانش تاریخ به ما کمک می کند که از چگونگی زندگی مردم در گذشته آگاه شویم .
✓ به کسانی که درباره ی زندگی انسان ها و آنچه در گذشته اتفاق افتاده است ، تحقیق می کنند و می نویسند ، مورخ می گویند .
✓ مورخان در مطالعات خود از دانش باستان شناسی هم استفاده می کنند .
✓ باستان شناسان بناها ، اشیاء و وسایلی را که از گذشته به جا مانده است ، کشف و مطالعه می کنند .
✓ معمولاً اشیاء و آثار تاریخی و باستانی را در موزه ها نگه داری می کنند .
✓ اشیاء و آثار تاریخی و باستانی ، زندگی گذشتگان را نشان می دهند . به همین دلیل ، با ارزش اند و در موزه ها نگه داری می شوند .

مطالعات اجتماعی (درس یازدهم) سفری به شهر باستانی همدان

- ✓ همدان شهری بسیار خوش آب و هوا در دامنه ی کوههای الوند است .
- ✓ یکی از مکان های تاریخی همدان ، تپه ی هگمتانه است که مربوط به سه هزار سال پیش و از دوران مادهاست .
- ✓ ایران یعنی سرزمین یا محل آریاییان . آریایی هم یعنی نجیب و شریف .
- ✓ مورخان معتقدند که حدود چهار هزار سال پیش اقوام آریایی از دو طرف دریای خزر به این سرزمین مهاجرت کردند و به تدریج در دشت های سرسبز و حاصلخیز آن ساکن شدند .
- ✓ آریایی ها سه گروه بودند : مادها – پارس ها – پارت ها
- ✓ مادها در غرب ایران ساکن شدند . آن ها با آشوری ها همسایه بودند .
- ✓ آشوری ها قومی جنگجو بودند و بیشتر اوقات به سرزمین مادها حمله ور می شدند و آن ها را غارت می کردند .
- ✓ مادها نمی توانستند جلوی حمله ی آشوری ها را بگیرند ، زیرا با هم متحد نبودند و سپاه منظمی نداشتند .
- ✓ مادها به رهبری دیاکو حکومت ماد را به وجود آوردند و آشوری ها را شکست دادند .
- ✓ مادها در دامنه ی کوه الوند شهری ساختند و نام آن را هگمتانه گذاشتند . این شهر پایتخت مادها بوده و نام آن بعد ها به همدان تغییر پیدا کرده است .
- ✓ در موزه ی هگمتانه آثار سنگی ، سفالی و فلزی از گذشته های دور به نمایش گذاشته شده است .
- ✓ پس از حکومت مادها ، حکومت هخامنشیان به وجود آمد .
- ✓ یکی دیگر از آثار باستانی دوره هخامنشیان سنگ نبشته های گنج نامه است که به سه زبان پارسی باستان ، ایلامی و بابلی نوشته شده اند .

مطالعات اجتماعی (درس دوازدهم) سفری به تخت جمشید (۱)

- ✓ پاسارگاد در حدود ۱۳۰ کیلومتری شیراز قرار دارد و آرامگاه کوروش در آنجا قرار دارد .
- ✓ کوروش مردی از قوم پارس بود . او پس از جنگ های فراوان با مادها آنها را شکست داد و حکومت هخامنشیان را به وجود آورد .
- ✓ تخت جمشید حدود ۲۵۰۰ سال پیش در نزدیکی شیراز ساخته شده است .
- ✓ در تخت جمشید کاخ های وسیعی قرار داشته است که باقی مانده ی تالار های پذیرایی آن ها را هنوز می توان دید .
- ✓ پلکان اصلی تخت جمشید ، در هر طرف ۱۱۱ پله دارد .
- ✓ تخت جمشید به فرمان داریوش اول ساخته شد .
- ✓ معماری اصلی تخت جمشید را اقوام پارسی انجام داده اند .
- ✓ ستون های سنگی تخت جمشید ، بیش از ده متر ارتفاع دارند و از شگفتی های معماری جهان هستند .
- ✓ تخت جمشید محل برگزاری جشن های هخامنشیان ، به خصوص جشن نوروز ، بوده است .
- ✓ داریوش دستور داد کشور را که بسیار پهناور بود به بخش هایی تقسیم کنند . بعد هم برای هر بخش یک شهریان انتخاب کرد
- ✓ یکی دیگر از کارهای مهم داریوش ، ساختن راه ها بود . راه ها مهم ترین وسیله ی ارتباط میان شهرها و روستا ها و پایتخت بودند .
- ✓ مهم ترین و طولانی ترین راه ، راه شاهی نام داشت .
- ✓ در کنار جاده های اصلی محل هایی به نام چاپارخانه ساخته شد . در چاپارخانه ها همیشه اسب های تازه نفس ، آماده ی حرکت بودند . پیک ها (نامه رسان ها) در آنجا اسب خود را عوض می کردند و سوار بر اسب های تازه نفس ، نامه ها را به دورترین نقاط کشور می رساندند .
- ✓ از دیگر کارهای مهم داریوش این بود که دستور داد سکه هایی از طلا بسازند . او همچنین سپاه ده هزار نفری از سربازان ورزیده ، که همیشه آماده ی جنگ بودند ، تشکیل داد .

- ✓ هخامنشیان بیش از دویست سال بر ایران حکومت کردند .
- ✓ هخامنشیان در اواخر حکومتشان به دلیل اختلاف های داخلی و بی لیاقتی شاهان ضعیف شده بودند . در این زمان اسکندر به ایران حمله کرد و آنها را شکست داد .
- ✓ اسکندر پادشاه یونان و مقدونیه بود . و او آرزو داشت همه ی جهان را تصرف کند .
- ✓ آریو برزن یکی از فرماندهان شجاع ایرانی بود که تا آخرین نفس با سپاه دشمن جنگید و سرانجام کشته شد .
- ✓ جانشینان اسکندر بر کشور حاکم شدند و حکومت سلوکیان را تشکیل دادند . سلوکیان سعی کردند آداب و رسوم و خط و زبان یونانی ها را در ایران رواج دهند .
- ✓ پارت ها گروهی دیگر از آریایی ها بودند که حکومت اشکانیان را به وجود آوردند .
- ✓ در زمان مهرداد دوم ، پادشاه اشکانی ، ایران به کشوری پهناور و قدرتمند تبدیل شد .
- ✓ پارت ها در فنون جنگی و اسب سواری و تیر اندازی بسیار ماهر بودند .
- ✓ سورنا ، سردار اشکانی ، کراسوس ، سردار رومی را شکست داد .

- ✓ شهر کرمانشاه در غرب ایران و مرکز استان کرمانشاه است و در میان رشته کوه های زاگرس قرار دارد .
- ✓ در کرمانشاه آثاری از دوره های هخامنشیان ، اشکانیان و ساسانیان ، مشاهده می شود .
- ✓ طاق بستان و بیستون از آثار تاریخی کرمانشاه هستند .
- ✓ در طاق بستان ، مجموعه ای از سنگ نبشته ها و سنگ نگاره های دوره ی ساسانیان قرار دارد .
- ✓ خسرو پرویز ، اردشیر دوم و شاهپور دوم و سوم ، از پادشاهان ساسانی بوده اند .
- ✓ ساسانیان پس از اشکانیان به قدرت رسیدند .
- ✓ اردشیر ، نوهی ساسان در جنگ با اشکانیان ، پیروز شد و حکومتی را به وجود آورد که به نام جدش ، ساسانیان نامیده شد .
- ✓ در زمان ساسانیان ، معماری و سنگ تراشی ، پیشرفت زیادی کرد .
- ✓ یکی از شاهان قدرتمند ساسانی ، شاپور اول بود که توانست بر رومی ها پیروز شود و امپراتور روم را اسیر کند .
- ✓ یکی دیگر از شاهان معروف ساسانی ، خسرو انوشیروان بود که در زمان او شهرهای بزرگی در ایران ساخته شد و به دستور او دانشگاه بزرگی هم در جندی شاپور (در استان خوزستان) ساخته شد .
- ✓ زرتشتیان آتش را مقدس می شمردند و در آتشکده ها اهورا مزدا (خدای دانا) را نیایش می کردند .
- ✓ کتاب مقدس زرتشتیان ، اوستا نام دارد .
- ✓ سه پایه ی اصلی دین زرتشت پندار نیک ، گفتار نیک و کردار نیک است .
- ✓ سنگ نوشته هایی که در بیستون وجود دارد ، پیروزی داریوش بزرگ را بر مخالفانش نشان می دهد .
- ✓ پیام دین اسلام برادری و برابری بود . وقتی عرب های مسلمان به قلمرو ایران حمله کردند و سپاه ساسانی را شکست دادند ، مردم نواحی مختلف ایران به تدریج اسلام را با آغوش باز پذیرفتند .

مطالعات اجتماعی (درس پانزدهم) کوه ها و دشت های زیبا

- ✓ به پستی و بلندی های زمین ، ناهمواری می گویند .
- ✓ به کوه هایی که مانند زنجیر به یکدیگر متصل اند ، رشته کوه می گوئیم .
- ✓ بالاترین جای کوه ، قله است .
- ✓ قله ی دماوند با ارتفاع ۵۶۱۰ متر ، بلندترین قله ی ایران است .
- ✓ به زمین های پایین کوه ، کوهپایه می گویند .
- ✓ دشت ها زمین هایی صاف و هموارند .
- ✓ در کوهستان برف فراوان می بارد . با گرم شدن هوا ، برف کوه ها به تدریج آب می شود و از جاری شدن آن روی زمین ، جویبار پدید می آید .
- ✓ جویبارها از کوه ها سرازیر می شوند و از پیوستن آن ها به یکدیگر رود تشکیل می شود .
- ✓ به شن و ماسه و گل و لایی که رودها همراه خود می برند ، آبرفت می گوئیم .
- ✓ وقتی رودها به طرف دریا می روند ، آبرفت فراوانی را که با خود آورده اند ، در نزدیکی دریا ته نشین می کنند . این آبرفت ها روی هم انباشته می شوند و پس از سال ها جلگه را به وجود می آورند .
- ✓ البرز رشته کوه بسیار بلندی است که در شمال ایران کشیده شده است .
- ✓ رشته کوه زاگرس در مغرب و جنوب غربی ایران قرار دارد .
- ✓ دشت کویر و دشت لوت وسیع ترین دشت های ایران هستند .
- ✓ جلگه ی خوزستان پهناورترین جلگه ی ایران است .

مطالعات اجتماعی (درس شانزدهم) آب و هوا

- ✓ دما ، هوا و بارش مهمترین نقش را در تعیین آب و هوای یک منطقه دارند .
- ✓ دمای هوا همیشه یکسان نیست . هنگام صبح و شب ، هوا خنک تر و هنگام ظهر ، هوا گرم تر است . در فصل تابستان ، هوا گرم و در فصل زمستان ، هوا سرد است .

مطالعات اجتماعی (درس هفدهم) نواحی آب و هوایی ایران

- ✓ نواحی آب و هوایی ایران عبارتند از : معتدل و مرطوب خزری - معتدل و نیمه خشک کوهستانی - گرم و خشک - گرم و شرجی سواحل جنوب
- ✓ ناحیه معتدل و مرطوب خزری در کناره ی دریای خزر واقع شده است . در این ناحیه ، باران فراوان می بارد و گرما و سرمای شدید وجود ندارد . وسعت این ناحیه بسیار کم است .
- ✓ ناحیه معتدل و نیمه خشک کوهستانی ، شامل کوه های بلند و دامنه های البرز و زاگرس است . در این ناحیه ، بیشتر ماه های سال سرد است . در زمستان برف زیادی روی کوه ها می نشیند و دمای هوا به زیر صفر درجه می رسد . این ناحیه تابستان هایی معتدل دارد .
- ✓ ناحیه ی گرم و خشک داخلی ، تابستان های گرم و زمستان های سرد دارد و مقدار بارش در آن کم است .
- ✓ ناحیه ی گرم و شرجی سواحل جنوب نیز تابستان های گرم و زمستان های معتدل دارد و مقدار بارش در این ناحیه نیز کم است به همین دلیل ، این ناحیه جزو نوحی خشک است . اما به علت رطوبت دریا ، هوا در آنجا حالت شرجی پیدا می کند ، یعنی بسیار نمناک می شود .

مطالعات اجتماعی (درس هیجدهم) پوشش گیاهی و زندگی جانوری در ایران

- ✓ در ناحیه ی آب و هوایی گرم و خشک ، گیاهان کمتری می رویند و فقط گیاهانی می رویند که در مقابل کم آبی مقاوم اند مانند درختان نخل ، گز ، پسته ی وحشی و درختچه های خاردار .
- ✓ در گذشته شتر وسیله ی اصلی رفت و آمد ساکنان نواحی گرم و خشک بوده است . البته از شیر و گوشت این حیوان هم استفاده می شود .
- ✓ مژه های بلند و پلک های بزرگ شتر از چشم های او در برابر طوفان شن و تابش شدید آفتاب محافظت می کنند .
- ✓ کوهان شتر عضوی است که در آن غذا و آب را ذخیره می کند .
- ✓ دهان شتر به گونه ای است که می تواند گیاهان خار دار را بجود و بخورد .
- ✓ پاهی شتر پهن آفریده شده اند به همین دلیل این حیوان به راحتی روی شن های نرم و ریز صحرا حرکت می کند و در آن ها فرو نمی رود .
- ✓ در دامنه های زاگرس ، جنگل های وسیع بلوط و پسته ی کوهی وجود دارد .
- ✓ در ناحیه ی معتدل خزری ، باران فراوان می بارد . در این ناحیه جنگل های انبوه راش و افرا و چمنزارهای سرسبز و زیبا پدید آمده است .

مطالعات اجتماعی (درس نوزدهم) از محیط زیست مراقبت کنیم

- ✓ هر موجود زنده ای در ناحیه ی خاصی زندگی می کند که زیستگاه آن موجود نام دارد .
- ✓ برخی از جانداران فقط گیاه می خورند که به آن ها گیاه خوار می گوئیم .
- ✓ به برخی دیگر از جانوران که گیاه خواران را می خورند ، گوشت خوار می گوئیم .
- ✓ انسان ها از طریق کارخانه ها و اتومبیل ها مواد شیمیایی و سمی را به محیط وارد می کنند و موجب آلوده شدن آب ، خاک و هوا می شوند .
- ✓ پخش زباله در محیط ، به زندگی جانداران و گیاهان لطمه می زند .
- ✓ یکی از کارهای نامناسب در جنگل ها ، روشن کردن آتش و خاموش نکردن آن است . آتش سوزی یکی از عوامل از بین رفتن جنگل ها و موجودات زنده است .

مطالعات اجتماعی (درس بیستم) نشانه های ملی ما

- ✓ مردم ایران مانند اعضای یک خانواده در خانه ای بزرگ به نام کشور ایران زندگی می کنند . نام این خانواده ی بزرگ ، ملت ایران است .
- ✓ برخی از نشانه های مشترک ملت ایران عبارتند از : قانون اساسی - پرچم - سرود ملی - تقویم - زبان و خط فارسی
- ✓ قوانین مهم کشور ما در کتابی به نام قانون اساسی نوشته شده اند .
- ✓ در حاشیه ی پرچم ایران کلمه ی الله اکبر نوشته شده است و در وسط پرچم ، علامت جمهوری اسلامی به شکل الله وجود دارد .
- ✓ سال ایرانی (هجری شمسی) از روز اول فروردین (نوروز) آغاز می شود .
- ✓ زبان و خط رسمی ملت ایران فارسی است .

- ✓ یک سال ۱۲ ماه دارد .
- ✓ در روز جمعه ، که آخرین روز هفته است ، اداره ها و مدرسه ها تعطیل اند و در این روز مردم به نماز جمعه می روند ، به خویشان و دوستان خود سر می زنند و از بیماران عیادت می کنند .
- ✓ در روز های جمعه بچه ها با پدر و مادرهایشان در خانه ی پدر بزرگ ها و مادر بزرگ ها جمع می شوند . گاهی هم دسته جمعی به بوستان ها یا گردشگاه های بیرون از شهر می روند و ساعت هایی را در کنار هم به استراحت و تفریح می گذرانند .

مطالعات اجتماعی (درس بیست و دوم) روزهای مهم

- ✓ روزهای تعطیل در ایران به دو دسته تقسیم شده اند : ۱- روزهایی که به مناسبت های دینی تعطیل اند مانند عید فطر ، عید غدیر و عید قربان ۲- روزهایی که به مناسبت های ملی تعطیل اند مانند روزهای عید نوروز و ۲۲ بهمن
- ✓ در بعضی کشورهای همسایه ی ایران مانند تاجیکستان ، افغانستان و جمهوری آذربایجان هم مراسم و جشن های نوروزی برپا می شود .
- ✓ در سال ۱۳۵۷ مردم ایران به رهبری امام خمینی ، علیه ظلم و ستم حکومت شاهنشاهی انقلاب کردند .
- ✓ انقلاب اسلامی در بهمن ماه ۱۳۵۷ به پیروزی رسید .
- ✓ امام خمینی ، در حدود صد سال پیش در شهر خمین به دنیا آمد که نام او را روح الله گذاشتند .
- ✓ امام خمینی به نماز خیلی اهمیت می داد و همواره از خدا کمک می خواست . او پاکیزگی و نظم را خیلی دوست داشت و در کارهایش بسیار منظم بود . در کارهای خانه نیز کمک می کرد . امام خمینی کودکان را خیلی دوست داشت ، با آن ها بازی می کرد و دلش می خواست که آن ها خوب درس بخوانند و اخلاق و رفتار نیکو داشته باشند .
- ✓ پس از امام خمینی ، آیت الله خامنه ای ، به رهبری انتخاب شد و همه ی مردم ایران از ایشان اطاعت و پیروی می کنند .
- ✓ آیت الله خامنه ای فرموده اند : دانش آموزان امید های کشور هستند . آن ها باید خوب درس بخوانند و ورزش کنند و رفتار نیکو داشته باشند تا در آینده برای جمهوری اسلامی ایران مفید باشند .